

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Hytönen, Kirsi-Maria; Malinen, Antti

Title: Miksi lasta ei kuunnella?

Year: 2018

Version:

Please cite the original version:

Hytönen, K.-M., & Malinen, A. (2018, 21.03.2018). Miksi lasta ei kuunnella?. What the Hela?. <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/hela/ajankohtaista/blogi/miksi-lastaei-kuunnella>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Miksi lasta ei kuunnella?

Kirsi-Maria Hytönen & Antti Malinen

Helsingin Sanomien *Kuukausiliite*(3/2018) kertoi turkulaisen musiikinopettajan harjoittamasta oppilaiden seksuaalisesta häirinnästä 1990-luvulla. Lasten kerrottua opettajansa käytöksestä aikuisille heitä ei uskottu tai heidän kokemuksiaan vähäteltiin. Ei ole helppoa kertoa vaietuista, haavoittavista tapahtumista nyt, ja siksi esimerkiksi muusikko [Mira Luodin](#) rohkeus esiintyä lehden kansikuvassa artikkelin ja samalla ilmiön kasvona on ihailtavaa.

Olemme tutkineet lasten kaltoinkohtelua sijaishuollossa 1930–1980-lukujen välisellä ajanjaksolla. *Kuukausiliitteessä* kuvailtu lasten leimaaminen epäluotettaviksi kertojiksi koskee monia muitakin yhteiskunnan tiloja ja tilanteita, ja on surullista nähdä, ettei tämänkaltainen rakenteellinen kaltoinkohtelu ole jäänyt historiaan.

Sosiaali- ja terveysministeriön tilaama, Helassa vuosina 2014–2016 toteutettu lastensuojelun menneisyys selvitys toi esille lastensuojelulasten kokemia epäkohtia ja vääryyksiä. Suomen ensimmäisen lastensuojelulain aikaa (1937–1983) käsitellyt selvitys osoitti muun muassa, että lasten oli vaikeaa kertoa erilaisista huonon kohtelun ja väkivallan kokemuksistaan. Usein heitä ei yksinkertaisesti kuunneltu. Suomessa ja myös kansainvälisesti alettiin vasta 1970-luvulla ottaa lapset vakavammin lastensuojelun valvonnassa ja kehittämisessä. 1980-luvulle tultaessa lapsen etua ja osallisuutta painotettiin entisestään uudistetussa lastensuojelulaissa (683/1983). Vuonna 1989 voimaan tullut [YK:n lapsen oikeuksien sopimus](#) sisältää artiklan lapsen oikeudesta tulla kuulluksi. Silti lapsen kuulemiseen liittyvät ongelmat jatkuvat.

Aikuiset pystyvät itse, voimiensa ja kykyjensä puitteissa, puolustamaan etujaan ja oikeuksiaan sekä asioimaan suoraan erilaisten hallintoviranomaisten kanssa. Lasten mahdollisuudet ovat rajoitetummat. Ongelmiaan julkituovat lapset ja nuoret joutuvat punnitsemaan, kenelle uskaltaa ja pystyy puhumaan vaikeista asioista. Sen jälkeen heidän on vain toivottava, että luottamuksella tehty kerronta ongelmista otetaan vakavasti.

Suomessa on pitkään suhtauduttu kielteisesti lasten kanteluun. Kasvatuksessa on arvostettu lasten itsenäisyyttä ja kykyä selvittää itse vapaa-ajalla ja koulussa tapahtuvat riidat ja sotkut. Nämä arvot ovat heijastuneet myös lasten vertaissuhteisiin. Opettajalle jostakin asiasta kannellut oppilas leimattiin helposti kielikelloksi tai kantelupukiksi.

Sijaishuollon kokemuksia kartoittanut selvitys osoitti, että lasten kuuntelemattomuus sai monesti myös rakenteellisen väkivallan piirteitä. Varsinkin 1940–1960-luvuilla lastensuojelun työntekijät saattoivat leimata epäkohtia julkituovat lapset valehtelijoiksi, jopa sairasmielisiksi ja psykopaateiksi. Kun lapset joutuivat useampaan kertaan aikuisten pettäviksi, jättivät kokemukset heihin syviä haavoja ja synnyttivät epäluottamusta viranomaisiin ja laajemmin yhteiskuntaan. Lapsena koettu seksuaalinen väkivalta vaikuttaa henkilöiden elämään usein hyvin syvillä ja pitkäkestoisilla tavoilla.

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön syyteoikeus vanhentuu viimeistään, kun uhri täyttää 29 vuotta. Jäljet tästä kokemuksesta säilyvät kuitenkin paljon pidempään, ja usein vahvuus ylipäättään käsitellä lapsuuden tapahtumia löytyy vasta aikuisena. Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila [kirjoitti Facebook-sivuillaan](#) *Kuukausiliitteen* jutun yhteydessä, että aikoo välttää termiä seksuaalinen hyväksikäyttö, ja toivoo samaa myös muilta. Kyse on lapseen kohdistuneesta seksuaalisesta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta, ja sellaiseksi sitä tulee myös nimittää. Lisäisimme myös, että lapsen kuulemisella ja kuuntelemisella on ero. Jokainen lapsi ja nuori tarvitsee kuuntelevia aikuisia, jotta hänen ihmisoikeutensa toteutuvat.

[Kirsi-Maria Hytönen](#) on etnologian tutkijatohtori ja tutkii vanhemmuuden merkityksiä sijaishuollossa eläneiden elämäkerronnassa.

Antti Malinen on erikoistunut lapsuuden ja perhe-elämän historiaan. Hän on väitellyt Helassa ja toimii tällä hetkellä tutkijatohtorina [Kokemuksen historian huippuyksikössä](#), Tampereen yliopistolla.